

Úvod

Mortui vivos docent – Mŕtvi učia živých. Tento nápis sa často nachádza v pitevniach anatomických, patologických či súdnolekárskeho ústavov. Pitva – základný pojem anatómie, patológie a súdneho lekárstva – predstavuje medicínsky úkon, ktorý má v súčasnosti presne špecifikované dôvody, pre ktoré sa vykonáva. Najdôležitejším kritériom pre typy pitiev je ich účel: edukačný, klinický a interpretačný.

Edukačný účel spĺňa najmä **anatomická pitva**, ktorá sa vykonáva najčastejšie pre potreby výučby budúcich lekárov v anatomických ústavoch lekárskeho fakúlt na univerzitách. Tieto pitvy vykonávajú anatómovia a študenti spoločne. Anatomická pitva zoznámuje študentov so stavbou ľudského tela a štruktúrou jednotlivých orgánov v ľudskom tele. V tomto prípade sa teda demonštruje, čo sa vo vnútri tela človeka nachádza a nehľadá sa príčina smrti.

Za prevažne klinickým účelom sa vykonávajú **patologické pitvy**. Patologická zdravotná pitva slúži na zistenie základných ochorení, na odhalenie príčiny smrti a patologických komplikácií. Príležitostne môže poskytnúť indície o rodinných rizikových faktoroch. Predpokladom patologickej pitvy je, že pacient počas života nevyjadril nesúhlas s pitvou, najbližší príbuzní s ňou súhlasia a smrť nastala z prirodzených príčin. Tieto pitvy vedie takmer výlučne lekár špecialista – patológ. Zmysel vykonávania patologických pitiev možno zhrnúť do týchto bodov:

- diagnostický – posúdenie/potvrdenie klinických zistení;
- poznávací – zmeny priebehu choroby počas viacerých rokov, či popis nových chorôb;
- kontrolný – možné poškodenie pacienta v dôsledku vyšetrovacích a terapeutických postupov;
- výučbový – na univerzitných a fakultných pracoviskách;
- štatistický – stanovenie mortality pre jednotlivé skupiny chorôb;
- organizačný – štatistické výsledky možno použiť na plánovanie nákupu liekov, zdravotníckej techniky, potrebu lôžok i zdravotníckeho personálu.

Ak dôjde k úmrtiu osoby mimo zdravotníckeho zariadenia, nariadi lekár vykonávajúci prehliadku zomrelého vykonanie pitvy v zmysle ustanovenia § 48 ods. 3 Zák. č. 581/2004 Z. z.) z dôvodov hodných zreteľa. Najčastejšie ide o také prípady, kde príčina smrti

jedinca nie je známa, alebo ju prehliadkou mŕtveho nemožno spoľahlivo určiť, ak smrť nastala v súvislosti s pracovným úrazom, chorobou z povolania, dopravnou nehodou, samovraždou, alebo k úmrtiu dôjde v ústave pre výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody. Takáto pitva sa vykonáva na súdnolekárskych pracoviskách, preto sa tiež označuje ako **pitva súdnolekárska** (zdravotná). Iným druhom pitvy na súdnolekárskych pracoviskách je **pitva súdna**, ktorú nariaďujú orgány činné v trestnom konaní obvykle v prípadoch, kedy vznikne podozrenie, že smrť jedinca je neprirodzená a mohla byť zapríčinená protiprávnym konaním najčastejšie násilného charakteru. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené okolnosti zahŕňa súdnolekárska pitevná dokumentácia množstvo detailov a informácií a zo zákona nie je verejne prístupná. Súdne pitvy vykonáva súdny lekár – znalec z odboru zdravotníctvo, odvetvie súdne lekárstvo. Tu sa potvrdzuje nevyhnutná úloha lekárov pri súdnom rozhodovaní: ... „aby pri výkone spravodlivosti podávali lekári svoje svedectvo, resp. odborné stanovisko o veciach lekárskej či biologickej povahy pre súdne potreby – *pro foro iudicario*“ (Krajčovič, 2012).